



## Dansk – nøglen til arbejde? Ideologier om sprogbrug og sproglæring i to arbejdskontekster i Danmark

Kirilova, Marta; Lønsmann, Dorte

*Published in:*  
Nordand – Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning

*DOI:*  
[doi.org/10.18261/issn.2535-3381-2020-01-03](https://doi.org/10.18261/issn.2535-3381-2020-01-03)

*Publication date:*  
2020

*Document version*  
Peer-review version

*Citation for published version (APA):*  
Kirilova, M., & Lønsmann, D. (2020). Dansk – nøglen til arbejde? Ideologier om sprogbrug og sproglæring i to arbejdskontekster i Danmark. *Nordand – Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 15(1), 37-57.  
<https://doi.org/doi.org/10.18261/issn.2535-3381-2020-01-03>

ISSN Online: 2535-3381

ISSN Print: 0809-9227

Utgiver: Universitetsforlaget

NORDAND: Nordisk tidsskrift for andetsprogsforskning, 01/2020

Green open access – forfatterenes kopi før forlagets opsætning

## **Dansk – nøglen til arbejde? Ideologier om sprogbrug og sproglæring i to arbejdskontekster i Danmark**

Danish – the key to the labour market? Ideologies about language use and language learning in two work contexts in Denmark

Marta Kirilova

Tenure track-adjunkt i dansk som andetsprog, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet

[mki@hum.ku.dk](mailto:mki@hum.ku.dk)

Dorte Lønsmann

Lektor i engelsk, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet

[dloensmann@hum.ku.dk](mailto:dloensmann@hum.ku.dk)

### **Abstract**

I denne artikel undersøger vi sammenhængen mellem sprogideologier og sproglæring i to arbejdskontekster i Danmark. Vi analyserer data fra flygtninge og højtuddannede udenlandske medarbejdere som to forskellige grupper af migranter og diskuterer deres behov for og oplevelser med at lære dansk. Vi arbejder ud fra en sociolingvistisk ramme og anlægger et sprogideologisk perspektiv på vores analyse for at forstå forskellene mellem de to grupper, deres opfattelser af sprog og de forskellige samfundsmæssige kontekster, de befinder sig i. Den første case viser, hvordan flygtninges behov for dansk italesættes af dem selv, af sproglærere og af virksomhedskonsulenter. Baseret på resultaterne af denne analyse argumenterer vi for, at det eksklusive fokus på dansk som den vigtigste barriere for flygtninges adgang til det danske arbejdsmarked udviser andre ikke nødvendigvis sproglige, men nok så vigtige barrierer. Artiklens anden case bygger på data fra interview med forskere med udenlandsk baggrund på et dansk universitet. Analysen viser, at selv om der hersker en stærk diskurs omkring dansk som unødvendigt i akademiske sammenhænge, kan manglende danskkompetencer komme i vejen for forskernes karriereudvikling. Ideologien om, at dansk ikke er

vigtigt på universitetet, bidrager til, at udenlandske medarbejdere fastholdes i en engelsktalende akademisk puppe – et parallelsamfund både på og uden for arbejdet. Til sammen illustrerer de to cases dels, hvordan migranter fra forskellige kategorier behandles og administreres ud fra forskellige ideologier, dels, hvordan sprogideologier påvirker migranternes motivation for at lære eller ikke lære dansk.

## **Nøgleord**

migration, sprog på arbejde, flygtninge, akademiske medarbejdere, sprogideologier

## **Abstract**

In this article we investigate the relationship between language ideologies and language learning in two work contexts in Denmark. We analyse data from two groups of migrants, refugees and highly-educated international workers, and discuss their needs and experiences in relation to learning Danish. We work within a sociolinguistic frame and apply a language ideological perspective to our analysis in order to understand the differences between the two groups, their views on language, and the societal contexts they are a part of. The first case shows how refugees' need for Danish is constructed by themselves, by language teachers and by case workers. Based on the results of this analysis we argue that the exclusive focus on Danish as the most important barrier to refugees' access to the labour market erases other non-linguistic, but quite important barriers. The second case draws on data from interviews with international researchers at a Danish university. The analysis shows that despite a dominant discourse about Danish as superfluous in the academic setting, the lack of Danish competence may get in the way of career development in Danish academia. The ideology that frames Danish as superfluous in academia contributes to keeping international academic workers in an English-speaking cocoon (or parallel society) both at and outside of work. Together the two cases illustrate how different categories of migrants are treated and administered based on different language ideologies, and how language ideologies affect migrants' motivation for learning Danish.

## **Keywords**

migration, language at work, refugees, academic workers, language ideologies

## **1 Introduktion**

Den indvandrerpå politiske debat i Danmark har i mange år handlet om flygtninge og indvandreres sprogkompetencer og deres betydning for integration. Det danske sprog er blevet fremhævet som nøglen til arbejdsmarkedet og til social integration. Fra et økonomisk synspunkt handler det hovedsageligt om, at flygtninge skal lære dansk så hurtigt som muligt

for at kunne yde en arbejdsindsats og dermed blive selvforsørgende. I denne neoliberalistiske diskurs knyttes dansk sprog og indtjening sammen, og dansk konstrueres som en vare eller en kompetence, flygtninge skal sørge for at skaffe sig for at kunne blive selvforsørgende. Fra et kulturelt synspunkt fremstilles det danske sprog ofte som nøglen til samfundsmæssig sammenhængskraft. Tilflytteres danskundskaber kommer til at fungere som et indeks for deres sociale og kulturelle integration i det danske samfund. Men det er kun én side af den politiske debat om udlændinge i Danmark. Når det kommer til højtuddannede udlændinge, er fokus på tiltrækning og fastholdelse snarere end på integration og assimilation. Typisk spiller det danske sprog kun en meget begrænset rolle i den debat. Det handler snarere om, at danske institutioner skal tilpasse sig udlændinge ved øget brug af engelsk (se fx Kohl, 2017).

Med denne skelnen i den offentlige diskurs positioneres flygtninge som en byrde, der øger presset på velfærdsstaten, mens de selvforsørgende arbejdstagere derimod ses som en resurse, der bidrager til økonomisk vækst og forøgelse af menneskelig kapital, og som det danske samfund ønsker at fastholde for at drage økonomisk fordel deraf. Forskellen mellem de to migrantgrupper og deres behov for dansk ses tydeligt i den senere tids lovgivning på området. I 2018 kom der en ændring i lovgivningen om danskuddannelse, som etablerede en klar skelnen mellem to forskellige grupper af migranter: 1) flygtninge og familiesammenførte med flygtninge og 2) udenlandske arbejdstagere og studerende (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2018). Kommer man til Danmark som flygtning, er man forpligtet til at lære dansk som led i et integrationsprogram og kan sanktioneres, hvis man ikke deltager i danskundervisningen. En sanktion kan for eksempel bestå i, at flygtninge fratrækkes et beløb af den i forvejen meget lave integrationsydelse, hvis de kommer for sent til en dansktime. Kommer man til Danmark som arbejdstager eller studerende, vil man modtage tilbud om at lære dansk, som man ikke er forpligtet til at tage imod. Tager man imod tilbuddet, skal man selv (eller eventuelt éns arbejdsgiver) betale for undervisningen<sup>1</sup>. Denne opdeling understreger, at forholdet mellem migration, integration og sprog anskues og administreres meget forskelligt, afhængigt af om migranterne er kommet til Danmark som følge af krig og uroligheder i deres hjemlande, eller om de er en del af den internationalt mobile arbejdskraft (se også Kirilova & Angouri, 2018 om mobilitet vs. migration).

I denne artikel analyserer vi interaktionelle data fra såvel flygtninge som udenlandske arbejdstagere og diskuterer flygtninge og udenlandske arbejdstageres behov for og oplevelser med at lære dansk i forskellige kontekster. Dermed handler vores analyser også om

holdninger til sprogkompetencer og deres betydning i det danske samfund. Spørgsmålene, vi ønsker at besvare, er: *Hvilke forskelle er der i de to gruppers behov for at lære dansk, og hvordan opleves og italesættes det danske sprogs betydning i de arbejdskontekster, de færdes i?* Vi arbejder ud fra en sociolingvistisk ramme og anlægger et sprogideologisk perspektiv på vores data for at forstå forskellene mellem de to grupper, deres opfattelser af sprog og de forskellige samfundsmæssige kontekster, de befinder sig i.

I de næste afsnit (2 & 3) præsenterer vi den teoretiske ramme med udgangspunkt i først sprogideologier og derefter relevante (primært nordiske) studier i migration, mobilitet og sprog på arbejde. I afsnit 4 gennemgår vi metoden, og i afsnit 5 og 6 følger to analyser af henholdsvis flygtninge og udenlandske arbejdstageres oplevelser af behovet for dansk på arbejdet og i deres hverdag i øvrigt. I det sidste afsnit (7) diskuterer vi en række sprogideologier om dansk og engelsk i Danmark og konkluderer blandt andet, at der er store forskelle på, hvordan behovet for lokalsproget konstrueres hos og for henholdsvis flygtninge og højtuddannede internationale medarbejdere. Vi diskuterer også, hvordan fravalget af dansk hos internationale forskere kan føre til en paralleleksistens i en akademisk engelsksproget puppe.

## **2 Sprogideologier som teoretisk ramme**

Vores udgangspunkt er Silverstein (1979), hvor sprogideologier defineres som forestillinger om sprog, der forklarer eller retfærdiggør sprogbrug. Ifølge Silverstein hænger sprogbrug uløseligt sammen med ideologier om sprog. Når mennesker forbinder en måde at tale på med en bestemt social identitet (fx 'feminin' eller 'indvandrer'), sker det ofte ud fra en forestilling eller en ideologi om, hvordan bestemte sprogbrugere er eller burde være. Afhængigt af hvem der taler, og hvor der tales, tilskrives sproglige træk forskellige værdier, som spiller en rolle for, hvordan sprog forstås og anvendes, samt hvordan sprogbrugere generelt forstår og vurderer de mennesker, som anvender sprog. På denne måde udgør sprogideologier en forståelsesramme, som mennesker agerer efter.

En af de fremherskende – og for denne artikel meget relevante – sprogideologier er ideologien om 'et land, et sprog'. Det er forestillingen om, at sprog, territorium og nationalitet hænger uløseligt sammen (Bauman & Briggs, 2003). Det er denne ideologi, der ligger bag fremtrædende politikeres udtalelser om, at 'i Danmark taler vi dansk' (se fx Krarup, 2015; Østerby, 2018) – og underforstået kun dansk – udtalelser, der ofte

fremkommer i debatter omkring migration og integration. 'Et land, et sprog'-ideologien er et godt eksempel på, hvordan ideologier fungerer. Sprogideologier bidrager nemlig både til en diskursiv konstruktion af forskellige grupper og til en værdimæssig tilskrivning af forskellige gruppers sproglige praksisser (Kroskrity 2000) – i dette tilfælde dem, der taler dansk, og dem, der ikke gør. Konstruktionen af en ikkedansktalende gruppe bidrager desuden til en marginalisering af denne gruppe i det danske samfund, fordi 'et land, et sprog'-ideologien forudsætter, at alle i Danmark burde tale dansk, og hvis ikke man gør det, hører man ikke til i Danmark. Dette knytter sig til en anden sprogideologisk funktion, nemlig forsimpning eller sletning (Irvine & Gal 2000 kalder det 'erasure'). 'Et land, et sprog'-ideologien forsimples her virkeligheden ved at udelade dele af den – i dette tilfælde alle de andre sprog, der også bruges i Danmark, eksempelvis arabisk, polsk og tyrkisk. På trods af at disse sprog dagligt anvendes i tusindvis af hjem og på en række arbejdspladser, bliver de enten glemt eller brugt til at pege på indvandreres manglende færdigheder i dansk. Sprogideologier kan desuden være modstridende, når 'et land, et sprog'-ideologien komplementeres af en ideologi om engelsk som det 'naturlige' internationale sprog, også i Danmark. Ideologier kendetegnes endvidere ved en 'naturalisering' (Woolard & Schieffelin, 1994), der gør, at ideologier fremstår som universelle sandheder, snarere end kulturelt og historisk betingede ideer om verden og de måder, verden er inddelt på.

### **3 Den flersprogede arbejdsplads: Migration, mobilitet og sprog på arbejde**

Forholdet mellem migration, sprog og arbejde er blevet undersøgt fra flere forskellige vinkler inden for sociolingvistikken. For vores analyse er det relevant at se både på studier af sprog på internationale vidensarbejdspladser, som er et område med relativt stor bevågenhed, og studier af sprog på andre typer af arbejdspladser, et område, der hidtil har fået noget mindre opmærksomhed. Derudover gennemgår vi studier af sammenhængen mellem migration, sprog og adgang til arbejdsmarkedet.

#### ***Engelsk som arbejdssprog blandt højtuddannede***

Studier af sprog på internationale arbejdspladser har i høj grad beskæftiget sig med brugen af engelsk som arbejdssprog i kontekster med højtuddannede medarbejdere. Her viser både danske og udenlandske sprogideologistudier, at engelsk anses for at være det naturlige sprog til international kommunikation (Angouri & Miglbauer, 2014; Lønsmann, 2015; Nekvapil & Sherman, 2013) og et neutralt sprog, der fremmer inklusion på mangfoldige arbejdspladser (Kraft & Lønsmann, 2018). Disse positive holdninger til engelsk står dog i kontrast til

undersøgelser af medarbejdernes oplevelser på disse arbejdspladser, der for internationale medarbejders vedkommende ofte er kendetegnet ved eksklusion fra sociale sammenhænge (Øhrstrøm, 2016; Lønsmann, 2017a; Lønsmann, 2014; Tange & Lauring, 2009). For lokale medarbejdere kan kravet om mere engelsk opleves som tidskrævende og en ekstra unødvendig byrde i en travl arbejdsdag (Lønsmann, 2017b). Studier fra den internationale erhvervskommunikationslitteratur viser, at indførelsen af et koncernsprog kan føre til manglende vidensdeling (Ahmad & Widén, 2015) og til, at der opstår skyggestrukturer, hvor kommunikation og beslutninger snarere følger de sprogligt mest oplagte kanaler end de formelle organisatoriske strukturer (Marschan-Piekkari m.fl., 1999). Analyser af medarbejders respons på indførelsen af mere engelsk peger på, at sproglige barrierer overkommes med ad hoc-hjælp fra kolleger, eller ved at man forsøger at undgå kommunikation på engelsk (Sanden & Lønsmann, 2018). Undersøgelser af sprogbrug i disse internationale organisationer viser også, at selvom engelsk ofte har særstatus som koncernsprog, er kommunikationen i praksis flersproget (Angouri & Miglbauer, 2014; Gaibrois, 2018; Kingsley, 2013).

Engelsk spiller også en stor rolle på mange akademiske arbejdspladser (Haberland & Mortensen, 2012). Mens engelsk på overfladen er blevet etableret som det akademiske lingua franca også i ikkeengelsktalende lande, bruges engelsk side om side med lokale sprog på internationale universiteter, i forskning (Salö, 2015), i undervisning (Söderlundh, 2013) og i sociale sammenhænge (Negretti & Garcia-Yeste, 2015). Det ændrer dog ikke ved, at engelsk har en særstatus på mange akademiske arbejdspladser, og at engelsktalende medarbejdere, især dem med engelsk som førstesprog, dermed også får en særstatus. Den status kan enten vise sig at være en fordel (Henriksen, Holmen & Kling 2018) eller en ulempe. Gearing and Roger (2018) har for eksempel i en koreansk kontekst påvist, at når internationale undervisere ikke har brug for lokalsproget på arbejde og ligefrem frarådes at bruge det, kan det føre til, at de oplever sig selv som værende udenfor. På den ene side var deltagerne i deres undersøgelse blevet ansat som engelskundervisere netop på grund af deres høje status som førstesprogsbrugere af engelsk. På den anden side følte deres deltagere sig udenfor, som om de levede i en engelsktalende puppe uden at være en del af det koreanske samfund.

### ***Flersproget kommunikation og fokus på det nationale sprog blandt lavtuddannede***

På andre typer af internationale arbejdspladser spiller engelsk en langt mindre rolle, både ideologisk set og i praksis. Krafts (2017) analyser af sprogpolitik og sprogvalg på norske

byggepladser med internationale ansatte viser, at både norsk og polsk spiller vigtige roller som arbejdssprog, mens engelsk kun har en minimal betydning (se også Lønsmann og Kraft 2018). Inden for international logistik, en branche kendetegnet ved betydelig mobilitet, trækker medarbejderne i en vis grad på flersprogede ressourcer, men meget af kommunikationen klares ved, at medarbejderne forlader sig på rutiner, fagter og ordnumre (Dijkstra, 2017; Juhász, 2013; Lønsmann & Kraft, 2018). På visse typer af arbejdspladser spiller verbal kommunikation en endnu mindre rolle, da støjende omgivelser simpelthen ikke giver mulighed for, at medarbejderne taler sammen (Piller & Lising, 2014; Sørensen & Holmen, 2004). Men selvom arbejdet kan udføres uden kompetencer i lokalsproget, bruges sprogkrav enten på nationalt eller organisatorisk plan til at sikre en konstant adgang til en midlertidig 'fleksibel' arbejdsstyrke, mens migrantarbejdere fastholdes i usikre arbejdsforhold (Allan, 2013; Kraft, 2017; Piller & Lising, 2014). Det beskriver Suni (2017) som en ond spiral for migranter på arbejdsmarkedet ('a spiral of peripheral participation'). Med data fra Finland viser hun, at kun migranter, der taler enten svensk eller finsk på højt niveau, får lov til at komme til 'kerneopgaverne'. Taler man som udlænding ikke de lokale sprog, risikerer man at forblive i periferien, hvor de eneste job, man kan tage (uanset uddannelse og erfaring), er lavtlønnede job uden muligheder for at lære de lokale sprog (Strømmer, 2016).

I Skandinavien har man i stigende grad flyttet migranternes sproglæring til arbejdspladsen, for eksempel ved at arrangere ulønnede sprogpraktikforløb. Disse tiltag er baseret på en antagelse om, at sprog læres bedst ved at blive brugt på en arbejdsplads i samspil med modersmålstalende. Flere studier sætter dog spørgsmålstegn ved migranternes faktiske muligheder for at lære dansk i praktikforløbene. I et tidligt studie ser Sørensen og Holmen (2004) på interaktion mellem praktikanter og kolleger på otte arbejdspladser, inklusive et varehus og en fabrik. Deres undersøgelse viser, at praktikanternes muligheder for at deltage i interaktion er begrænset af støj, tidspres og også på nogle arbejdspladser af 'et praksisfællesskab med en meget lille verbaliseringsgrad' (2004: 25). I et etnografisk studie af praktikforløb i et supermarked fulgte Bramm og Kirilova (2018) tre sprogpraktikanter igennem tre måneder for at se på, hvor meget dansk praktikanterne talte i supermarkedet (se også Bramm, 2020 og Sandwall, 2013). De kom frem til, at brugen af dansk var begrænset til få minutter om dagen, og arbejdets art gjorde det svært at indgå i samtaler på dansk (se også Pedersen, 2016). Sandwalls (2010) etnografiske studie af en praktikant i en svensk børnehave fandt samme mønster og konkluderede ligeledes, at praktikantens sproglige interaktion var



yderst begrænset i løbet af praktikken. Disse studier gør det tydeligt, at migranternes tilegnelse og brug af lokalsproget i høj grad afhænger af deres samtalepartnere og de arbejds kontekster, de færdes i. Mulighederne for sprog tilegnelse kan endvidere kompliceres, når lokalbefolkningen udviser manglende tolerance over for andetsprogtalere (fx Ritzau, Kirilova & Jørgensen, 2009).

De nationale sprog i Europa spiller uden tvivl en afgørende rolle for migranternes adgang til arbejdsmarkedet, men de sproglige baggrunde, de byder ind med, vægtes meget forskelligt. Flubacher m.fl. (2018) viser, at schweiziske jobcentre er villige til at investere i udenlandske arbejdstagere (i form af gratis kurser og faglige forløb), men kun så længe disse arbejdstagere har 'de rigtige' sproglige resurser – altså resurser, som virksomheder kan tjene penge på (se også Del Percio, 2017; Muth & Del Percio, 2017; Vigouroux, 2013). Mange migranter risikerer en 'sproglig straf' (Roberts, 2013), når de søger arbejde, fordi graden af beherskelse af det lokale sprog bliver betragtet som et indeks for deres øvrige kompetencer. Roberts og Campbell (2006) viser, hvordan jobansøgere færdigheder i engelsk som det nationale sprog i Storbritannien sidestilles med det at være en dygtig medarbejder, der passer ind i organisationen (se også Allan, 2013; Kuśmierczyk, 2018).

Andre undersøgelser har set på job- og praktiksamtaler som afgørende for migranternes adgang til arbejdsmarkedet. Tranekjær (2009) undersøgelse af interaktionen mellem danske arbejdsgivere og praktikanter med indvandrerbaggrund påviste, hvordan kategorierne nationalitet, sprog og religion kom til at spille en central rolle for praktikanternes inklusion og eksklusion på arbejdsmarkedet. Kirilova (2013) undersøgte på lignende vis jobsamtaler med andetsprogsbrugere af dansk og konkluderede, at de succesfulde kandidater var dem, som arbejdsgiverne delte et dansk kulturelt fællesskab med. Så længe jobkandidaterne talte lidt dansk, var det kulturelle fællesskab (forstået bredt som fælles interesser, der kunne forbindes med det at være dansk – for eksempel at cykle, dyrke sport, besøge sine svigerforældre, hygge sig) – afgørende i ansættelsen (Kirilova, 2016; 2019).

Med denne gennemgang af tidligere undersøgelser af flersprogede arbejdspladser i kontekster præget af mobilitet og migration, har vi ønsket dels at illustrere forskellene mellem flersprogede arbejdspladser, dels at illustrere den diskrepans der ofte ses mellem sprogideologier og sproglig praksis. På internationale vidensarbejdspladser italesættes engelsk som det 'naturlige' arbejdsprog, mens flersprogethed er udbredt praksis de fleste

steder, og lokalsproget spiller en vigtig rolle især i uformelle interaktioner. Med afsæt i sprogideologien om 'et land, et sprog' får de nationale sprog en afgørende betydning for især flygtnings adgang til arbejdsmarkedet. Interaktionsstudier fra produktions- og servicesektoren viser dog, at de nationale sprog enten kun er en del af et flersprog og multisemiotisk repertoire, eller at arbejdskonteksten kun i meget begrænset omfang giver plads til samtale. Fælles for begge typer af flersprogede arbejdspladser er en tendens til at underkende flersprogethed til fordel for et etsprog fokus på enten engelsk eller lokalsproget.

#### **4 Metode**

I denne artikel analyserer og sammenligner vi to forskelle datasæt. Det første datasæt stammer fra feltarbejde udført af Dorte Lønsmann i et projekt for flygtninge i en kommune nord for København<sup>ii</sup>. Deltagerne var to lærere og i alt 37 kursister, fortrinsvis fra Syrien, og desuden fra Tjetjenien, Aserbajdsjan, Sydsudan og Iran. Kursisterne var fordelt på Danskuddannelse 1 og 2, og alle var midt i de seks moduler, der udgør danskuddannelsen, fordelt hen over modul 2, 3 og 4. Det svarer nogenlunde til A2-B1 i Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog (CEFR). Det var en meget blandet gruppe i forhold til såvel danskkompetencer, uddannelsesniveau og arbejds erfaring som køn og alder. Feltarbejdet fandt sted i 2017 og strakte sig over to forløb a fem måneder. Dataene består af lyd- og videooptagelser samt deltagerobservation af danskundervisningen foruden interview med lærere, kursister og de tilknyttede virksomhedskonsulenter og sagsbehandlere. Denne artikel fokuserer på de tretten flygtninge, der deltog i interview. De havde arabisk, farsi, kuku og kurdisk som førstesprog. Interviewene foregik fortrinsvis på dansk, men i de tilfælde, hvor deltagerne beherskede engelsk og tog initiativ til det, blev engelsk også benyttet. Der er tale om ret korte interview på 15-20 minutter, hvilket dels skyldes deltagernes begrænsede danskkundskaber, dels, at interviewene fandt sted i en pause, eller mens undervisningen foregik i et andet lokale. Spørgsmålene omhandlede såvel deltagernes oplevelser og erfaringer med danskuddannelser og sprogpraktikker, som deres ønsker og planer for fremtiden i Danmark.

Dataene i artiklens anden case stammer fra en mindre undersøgelse foretaget af Marta Kirilova i 2016 med det formål at afdække udenlandske forskeres behov for at lære og bruge dansk i deres hverdag på universitetet (se også Frederiksen, 2013; Jürna, 2014; Hultgren, 2014). Dataene består af ti interview med forskere fra fire fakulteter: Det Humanistiske Fakultet (3), Det Naturvidenskabelige Fakultet (3), Det Samfundsvidenskabelige Fakultet (1)

og Det Juridiske Fakultet (3) samt analyser af styringsdokumenter, hjemmesider, rapporter og jobannoncer, der dokumenterer og beskriver forskellige sprogvalg og sprogbehov. Otte af de ti forskere, der blev interviewet, havde en mere eller mindre permanent ansættelse på enten lektor- eller professorniveau, mens to af dem var ansat som postdoc efter at have tilbragt flere år i Danmark under deres ph.d.-studium. Målgruppen var således personer, som allerede havde udviklet en relation til Danmark og på den baggrund (antagelig) havde gjort sig overvejelser om behovet for dansk i deres hverdag. Alle interview blev foretaget på engelsk. De ti deltageres førstesprog var henholdsvis engelsk (2), tysk (3), fransk (1), portugisisk (1), flamsk (1), russisk (1) og hebraisk (1). Som eksempel i artiklen anvender vi interviewuddrag med en lektor, som vi her kalder Tom. Vi valgte netop ham, fordi han repræsenterer en gruppe af fastansatte forskere på danske universiteter, som har boet i Danmark i flere år, og som udfører deres arbejde på engelsk. Toms førstesprog er engelsk, og det kan betyde, at han muligvis er bedre stillet i det akademiske miljø end andre forskere med udenlandsk baggrund, som eksempelvis taler spansk eller tysk som førstesprog. Men på trods af forskellene i forskernes sproglige resurser er engelsk på højt niveau et krav for dem alle. På det parameter ligner de hinanden, og vores data peger på, at Toms oplevelser ikke adskiller sig væsentligt fra andre forskeres syn på og behov for dansk.

Forskellen mellem de data, vi sammenligner her, er først og fremmest, at Lønsmanns datasæt indeholder flere typer af data, mens Kirilovas data primært består af interview. Begge datasæt giver dog gode muligheder for at se nærmere på sprogideologier og holdninger til sproglæring. I de næste afsnit ser vi på lyd- og videooptagelser af interaktion og interview, der analyseres som interaktionelle begivenheder (Briggs, 1986). Det betyder, at vi fokuserer på både, *hvad* der bliver sagt, og *hvordan* det bliver sagt (se transskriptionskonventioner i appendiks).

## **5 Flygtninge i et integrationsprogram: Dansk er nødvendigt**

Når man som flygtning opnår asyl i Danmark, bliver man tilbudt et integrationsprogram, og man skal underskrive en integrationserklæring. Den indeholder bl.a. følgende sætning: 'Jeg anerkender, at det danske sprog og kendskabet til det danske samfund er nøglen til en god og aktiv tilværelse i Danmark'. Det danske sprogs rolle for nyankomne udlændinge udpensles yderligere i bekendtgørelsen om danskuddannelse. Her slås det fast, at undervisningen har som mål, 'at kursisterne opnår nødvendige dansksproglige kompetencer og viden om kultur, samt arbejdsmarkeds- og samfundsforhold i Danmark med henblik på at opnå beskæftigelse

og selvforsørgelse og blive deltagende og ydende samfundsborgere' (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2016). I disse og andre lovtekster, såvel som i den politiske diskurs, fremstilles det danske sprog altså som nøglen til en tilværelse i Danmark, og især som nøglen til arbejdsmarkedet.

Projektet, som vi undersøger her, var et forsøg på at knytte danskundervisningen tættere sammen med de praktikforløb, der ifølge loven udgør en del af integrationsprogrammet. Ideen med disse såkaldte sprogpraktikker er, at man bedst lærer dansk ved at være på en arbejdsplads. Det betyder, at virksomhedskonsulenterne (VIR) i udvælgelsen af praktikpladserne har et stærkt fokus på, om der tales dansk på arbejdspladsen. I Eksempel 1 fortæller en af dem, at borgeren, altså flygtningen, gerne selv må finde en praktikplads, men at der er visse sproglige krav:

Eksempel 1.

1. VIR: så er der altså blevet åbnet op for at borgeren selv<sup>7</sup> kan
2. komme og finde en praktik men der vil der blive enormt
3. meget krav til at det må ikke være en arabisktalende der
4. skal være altså (.) sådan at man tilsiger (.) og sikrer
5. (0.7) hvis borgeren selv kommer med en praktik (0.9)
6. så er det altså en der er mindst lige så god (.) sprogmæssigt
7. som den øh: som den vi har fundet

Der er mange implicitte antagelser i dette citat, for eksempel at 'arabisktalende' står i modsætning til en praktikplads, der er 'god sprogmæssigt', og at 'god sprogmæssigt' er lig med 'dansktalende'. Det vigtige er, forstår man, at flygtningene kommer ud på en praktikplads, hvor der tales dansk, og kun dansk. I vores data er der flere eksempler på flygtninge, der selv har fundet en praktikplads, som de ikke kunne få godkendt, fordi der (også) blev talt andre sprog end dansk. Selvom kravet om dansk umiddelbart giver god mening, er der nogle problemer forbundet med det entydige fokus på dansk. Det betyder nemlig, at der paradoksalt nok ikke fokuseres meget på, om praktikanterne reelt har nogen at tale med i løbet af dagen, men kun, *om* der bliver talt dansk og kun dansk på praktikstedet. Mange flygtninge kommer derfor i praktik i supermarkeder eller i rengøringsjob, hvor der viser sig ikke at være mulighed for samtale.

En anden diskrepans opstår mellem på den ene side systemets ofte langsigtede perspektiv på integration på arbejdsmarkedet, hvor sprogpraktikkerne ses som et middel til på langt sigt at

gøre flygtningene egnet til at få et job på det danske arbejdsmarked ved at forøge deres sproglige kompetencer og give dem relevant erfaring på CV'et, og på den anden side mange flygtninges mål om hurtigst muligt at komme i arbejde og blive selvforsørgende. De er derfor meget fokuserede på, om deres praktik kan føre til et lønnet job umiddelbart efter praktikens afslutning. I Eksempel 1 ser vi en altoverskyggende etsproget ideologi, hvor dansk som nøglen til arbejdsmarkedet reproduceres af virksomhedskonsulenten. Det får stor indflydelse på integrationsprogrammet, idet visse praktiksteder ikke godkendes, udelukkende fordi kollegerne antages at dele praktikantens modersmål, for eksempel arabisk. Ved italesættelsen af visse arbejdspladser som 'arabisktalende' underforstås det, at 'arabisktalende' betyder 'ikke dansktalende', selvom det ene tydeligvis ikke udelukker det andet. De 'arabisktalende' pizzeriaer og frisørsaloner, som nævnes af både virksomhedskonsulenter og flygtninge i vores data, er flersprogede ligesom mange andre arbejdspladser i Danmark. De godkendes dog ikke som praktikpladser, hvor man kan blive bedre til dansk, selvom forskningen viser, at de er velegnede som sprogpraktikker, idet sprogpraktikanten kan drage fordele af at have en kollega, der taler samme (første)sprog (Bramm & Kirilova, 2018). Disse arbejdspladser vil ofte også i højere grad kunne tilbyde praktikanten et fast job efter praktikken end mange andre (offentlige) arbejdspladser, som eksempelvis børnehaver eller 'projekter' uden mulighed for fastansættelse. Bramm og Kirilova (2018) fremhæver også, at mindre end 10 pct. af sprogpraktikanterne i Dansk Supermarked efterfølgende får et job der.

Ideologien om dansk som nøglen til arbejdsmarkedet er også til stede i undervisningen. I løbet af den første uge af andet forløb præsenterer lærerne tidligere kursisters erfaringer med praktik og dansk. De taler også om, at det er vigtigt at have sit CV tilgængeligt i en onlinejobdatabase. Igennem en tolk fortæller læreren (LÆR) om en flygtning, som vi her kalder Abdullah. Efter undervisningsforløbet lagde Abdullah sit CV på nettet, og umiddelbart efter blev han ringet op angående et job som tolk:

Eksempel 2<sup>iii</sup>.

1. LÆR: så ringede de fra TolkDanmark
2. og så sagde de
3. er det rigtigt at du taler kurdisk ↗ (.) arabisk ↗ (.) græsk ↗ og dansk
4. og Abdullah sagde ja ja ja
5. vil du ikke arbejde hos os ↗
6. og Abdullah sagde ø:h jo:
7. men (.) måske talte han ikke så meget dansk endnu
8. så måske får han job hos TolkDanmark senere

9. men hvis han havde talt perfekt dansk (1.0)
10. så havde han job hos TolkJDanmark

Lærerens konklusion på den anekdote er, at hvis Abdullah havde talt 'perfekt dansk', havde han fået jobbet som tolk. Og det er muligvis rigtigt. Men ved at fortælle den anekdote som en del af introduktionen på forløbet bliver danskundskaber italesat som den altoverskyggende barriere til arbejdsmarkedet, mens andre barrierer (fx manglende erfaring i at tolke og manglende IT-kundskaber) ignoreres. Vi ser her en stærk ideologi om, hvad det betyder at være sprogligt kompetent i Danmark. Det handler ikke alene om at kunne bruge dansk, men om at tale 'perfekt' dansk. Dette vidner om en entydig orientering mod 'indfødte' kompetencer (se fx Davies, 2003; Ortega, 2019 om 'native speaker bias') som idealmålet for tilegnelse af dansk. Det vender vi tilbage til.

Det tredje eksempel er fra et interview med en flygtning, vi kalder Farnaz. Hun er fra Iran og har været i Danmark i fire år. De seneste to år har Farnaz gået på sprogskole og lært dansk. Hun er i praktik i kantinen på jobcenteret, som fungerer som et projekt for praktikanter, som det ikke er lykkedes at finde praktik til på en ordinær arbejdsplads. Derfor er der ingen muligheder for fastansættelse. Hun vil rigtig gerne finde et arbejde og fortæller i interviewet, at det er svært at være motiveret for praktik, når hun ved, at hun ikke kan få et job der bagefter. Men det er ikke den eneste barriere:

### Eksempel 3.

1. INT: vil du gerne arbejde fuld tid
2. (1.1)
3. FAR: ja
4. INT: ja
5. FAR: selvfølgelig he he he
6. [latter]
7. FAR: jeg elsker [he] he (0.8) men
8. INT: [ja]
9. FAR: (0.6) [mm]
10. INT: [men] det er [svært]
11. INT: [ja] men
12. eh i Danmark (0.9) eh du skal snakke med dansk
13. INT: hm[m]
13. FAR: [eh] ja
14. INT: ja
15. FAR: (0.7) og (2.1) jeg kan ikke he he

Farnaz giver her udtryk for, at hun er meget interesseret i at arbejde på fuld tid. Det ville hun elske, som hun siger, men hun nævner straks dansk som en barriere. Det er svært at få arbejde, siger hun, for 'i Danmark skal du snakke dansk' (l. 12) – 'og jeg kan ikke' tilføjer hun (på dansk!). Det lader til, at Farnaz er fuldt bevidst om, at det ikke er nok at tale dansk på den måde, som hun gør det. Spørgsmålet er så, hvornår man som flygtning vil blive opfattet som en, der taler godt nok dansk. Ligesom i Eksempel 2 ser vi her en orientering mod 'perfekt' dansk. Ideen om, at visse former for dansk ikke opfattes som gode nok, fører til det paradoks, vi ser her: Farnaz mener ikke, hun kan tale dansk, selv om hun jo taler dansk i interviewet. Det viser, at ideologien om 'perfekt' dansk som adgang til arbejde er blevet internaliseret og opfattes som en selvfølge. Som en konsekvens af denne ideologi giver nogle af deltagerne udtryk for, at de er mindre motiverede for at bruge tiden i praktik, fordi de ikke føler, de har muligheder for at tale dansk i praktikken. De vil hellere bruge deres tid i klasseværelset, som de anser for en bedre måde at lære 'perfekt' dansk på. Flere af vores deltagere fortæller om manglende muligheder for at bruge dansk i praktikkerne, fordi deres kolleger i børnehaven har for travlt til at snakke, eller fordi de går alene og stiller varer på plads i et supermarked. En anden konsekvens er, at flygtninge kan føle sig marginaliseret og ligesom Farnaz blive helt opgivende over for mulighederne for at komme ind på jobmarkedet.

Alle tre eksempler illustrerer en stærk etsproget ideologi (Clyne, 2008). Dansk konstrueres som den primære sprogkompetence i Danmark, mens andre sproglige kompetencer bliver enten underlagt dansk eller ignoreret i en form for sprogideologisk 'sletning' (Irvine & Gal 2000). Dette går igen i lovtekster, virksomhedskonsulenternes arbejde samt danskundervisningen og bliver til sidst internaliseret og reproduceret af flygtningene i deres fortællinger om jobmulighederne i Danmark. For eksempel taler Farnaz også engelsk, men det nævner hun ikke i forbindelse med adgang til arbejdsmarkedet – på trods af at engelsk fungerer som lingua franca på mange danske arbejdspladser. Engelsk har i det tilfælde ingen værdi, for 'perfekt' dansk konstrueres som nøglen til flygtninges adgang til danske arbejdspladser. Vi ser dermed endnu et paradoks, som udspringer af to forskellige måder at se relationen mellem sprog og arbejde på. På den ene side har vi dansk som nøglen til arbejdsmarkedet (sprog *for* arbejde). Det vil sige, at indvandrere skal tale dansk for at kunne få et job. På den anden side har vi ideologien om, at dansk kun kan læres på arbejdet (sprog *på* arbejde). Disse to ideologier kan være gensidigt udelukkende: Man kan ikke få adgang til et job, hvis ikke man allerede taler 'perfekt' dansk, men man kan kun komme til at tale 'perfekt' dansk ved at have adgang til arbejdsmarkedet.

Tidligere undersøgelser stiller dog spørgsmålstegn ved, om manglen på kompetencer i lokalsproget reelt er en barriere, og om det er den eneste barriere for adgang til arbejdsmarkedet. Thomsen & Moes (2002) viser, at mens langt størstedelen af arbejdsgivere mener, at etniske minoriteter ofte mangler de dansksproglige forudsætninger for at klare arbejdsopgaverne, har langt fra alle erfaringer med at have etniske minoriteter ansat. Det vil sige, at disse holdninger er baseret på *forestillinger* om lokalsprogets betydning snarere end på arbejdsgivernes erfaringer. Lønsmann (2014) viser endvidere, hvordan mangel på danskkompetencer blandt internationale medarbejdere konstrueres som et indeks for manglende integration snarere end som et problem for kommunikationen på arbejdspladsen (se Roberts & Campbell, 2006 for lignende resultater i Storbritannien). Tilsammen peger det i retning af, at konstruktionen af manglende sprogkompetencer som en barriere for arbejdsmarkedet i en vis grad er et skinargument, der kan dække over manglende accept af migranter på arbejdsmarkedet. Endvidere viser andre studier, at sproglige kompetencer ikke giver adgang til arbejdsmarkedet, hvis man opfattes som kulturelt forskellig fra det lokale samfund (Creese & Kambere, 2013; Kirilova, 2014, 2016, 2019), ligesom samfundsøkonomiske udsving har vist sig at have stor betydning for ikke-vestlige migranternes tilknytning til arbejdsmarkedet (Dansk Statistik 2019).

## **6 Internationale medarbejdere på danske universiteter: Dansk gør ingen forskel**

Danske universiteter har i løbet af de seneste ti år tiltrukket et stort antal forskere med udenlandsk baggrund. En rapport om forskerrekruttering på danske universiteter oplyser eksempelvis, at mellem 80 og 97 pct. af alle forskerstillinger på tre danske universiteter i perioden 2007-2009 blev slået op internationalt, og at halvdelen af stillingerne på professor-, lektor- og adjunkt-niveau havde mindst én kvalificeret udenlandsk ansøger (Ståhle, 2011). I årsrapporten fra 2017 angiver Københavns Universitet desuden, at 37 pct. af alle ansatte forskere (herunder ph.d.-studerende og postdocs) har udenlandsk baggrund. Den høje andel udenlandsk arbejdskraft på danske universiteter skyldes blandt andet universiteternes internationaliseringsindsats, herunder en parallelsproglig strategi, hvor ideen er, at dansk og engelsk bruges side om side, og hvor valget af henholdsvis dansk og engelsk bliver bestemt af, hvad der opleves som hensigtsmæssigt i den givne situation (se Harder, 2009; Holmen, 2016 for teoretiske diskussioner; se Hultgren, 2014; Thøgersen & Hultgren, 2014 for studier af parallelsproglighed i praksis). Dermed ser vi altså et eksempel på, hvordan danske institutioner sprogligt tilpasser sig visse typer migranter, nemlig højtuddannede arbejdstagere.



Inden vi præsenterer interviewuddragene, vil vi bringe et eksempel fra Københavns Universitets hjemmeside. Det fremgår af hjemmesiden [ism.ku.dk](http://ism.ku.dk), der er udformet specielt til nyansatte medarbejdere med udenlandsk baggrund, at 'in your daily work you will most likely not be challenged by the Danish language'. På dansk betyder det, at man som ny på universitetet ikke forventes at støde på udfordringer i forhold til det danske sprog. Med andre ord er dansk som officielt sprog i Danmark ikke nogen forhindring for udenlandske forskeres karriere eller dagligdag. Hjemmesiden oplyser endvidere, at det er nemt for udlændinge at flytte til Danmark og kommunikere med danskere, fordi '86 pct. af alle danskere er tosprogede med engelsk som andetsprog' ([ism.ku.dk](http://ism.ku.dk), vores oversættelse). Denne påstand reproduceres også i flere eksempler i vores interviewdata. En postdoc, som vi her kalder Neil, fortalte for eksempel, at det allerførste, hans kommende chef i Danmark havde sagt til ham, var, at han ikke skulle bekymre sig om at lære dansk ('Don't bother learning Danish'). Neil var på mange måder overrasket over at få sådan et råd, men han havde ikke desto mindre fulgt det i flere år. Ideologien om, at dansk ikke er vigtigt i akademiske sammenhænge, og at engelsk er sproget på universitetet, gennemsyrrer og konstruerer mange steder den kontekst, som forskere med udenlandsk baggrund møder på danske (og nordiske) universiteter (Hultgreen, 2014; Jürna, 2014; Kuteeva, 2012).

I de næste afsnit præsenterer vi fire uddrag af et interview med 39-årige Tom, som er lektor i økonomi, taler engelsk som førstesprog og har boet i Danmark i syv år. Han er gift og har en søn, der netop er startet i skole. På interviewtidspunktet har Tom gået til danskundervisning i cirka et år, men har gradvis måttet konstatere, at udbyttet ved at lære dansk er minimalt. Da vi spurgte ham, om han regnede med at fortsætte danskundervisningen, svarede han afvisende med 'what are the returns' og gav dermed udtryk for, at der ikke var nogen særlig gevinst ved dansk, hverken i forhold til hans tilværelse eller karriere i Danmark. I det næste eksempel prøver vi at udfordre opfattelsen af, at engelsk er tilstrækkeligt ved at spørge ham, om dansk alligevel har nogen betydning for hans arbejde:

#### Eksempel 4.

1. TOM: professionally (0.6) it's not a big deal
2. although I would say (.) the only issue that
3. I think that there is definitely a (.) um (.)
4. for example now I am an associate professor
5. I do not (.) expect (.) that I would easily become an eh (.)

6. a full professor (.)
7. INT: mhm
8. TOM: without Danish
9. INT: why not?
10. TOM: eh: (.) it's just a: implicit sense I get that there's (.)
11. you know once you get to a full professor
12. level there's prob- there mo:re (.)
13. kind of administrative more engagement that the (.)
14. kind of at the higher level of the university workings
15. and I get a sense that that is much more Danish

Tom svarer overbevisende i linje 1, at dansk ikke er vigtigt i professionelle sammenhænge ('it's not a big deal'). Han tilføjer dog straks, at der findes et enkelt område, hvor kendskab til dansk kunne være en fordel. Hvis han skulle ønske at avancere i hierarkiet, bliver det i hans øjne svært at få et professorat uden danskkompetencer. Hans umiddelbare forklaring er, at professorer har flere administrative opgaver, som muligvis udføres på dansk og derfor kræver færdigheder i dansk. Ud fra denne betragtning ser Tom sine meget begrænsede danskkompetencer som en hindring for en naturlig karriereprogression på universitetet. Her reproducerer han altså ideologien om, at dansk er sproget i Danmark, og at dansk er det eneste sprog, der kan hjælpe én videre i karrieren. Samtidigt siger han, at dansk er unødvendigt i forskerens daglige arbejde. Disse ideologier stikker i forskellige retninger og anskueliggør pointen om, at ideologier er komplekse og ofte modstridende størrelser.

For at understrege vigtigheden af dansk i en professorstilling opstiller Tom et regnestykke, hvor han sidestiller to kandidater med enslydende faglige kvalifikationer, men med forskellige danskkompetencer:

#### Eksempel 5.

1. TOM: well I think xxx naturally if you've got
2. two candidates for a professor position
3. [one] speaks Danish one doesn't speak Danish
4. INT: [mm]
5. they're equal in all other respects (.)
6. you're gonna go with the one who speaks Danish
7. (0.7) understandably

Både Eksempel 4 og 5 viser, at ideologien om, at dansk ikke er vigtigt i den akademiske verden, bliver udfordret, når administrative opgaver og karriereprogression kommer på tale. Tom giver et yderligere eksempel på, at dansk spiller en vigtig rolle for forskere: Når der skal

formidles forskningsresultater i danske medier. Han fortæller om et radiointerview, som han måtte afvise, fordi det skulle foregå på dansk. Tom konstruerer det som en selvfølge, at kandidater, som ikke taler dansk, ikke kan stige i graderne, når han bruger ord som 'naturally' (l. 1) og 'understandably' (l. 7) (som udtales med emfase og markeres med en pause). På denne måde reproducerer Tom ideologien om, at dansk er det vigtigste sprog i Danmark, og at danskkompetencer alligevel rangerer højere end andre sproglige kompetencer på universitetet. Han accepter dermed, at han ikke kommer til at blive professor, hvis ikke han behersker dansk. Han fortæller også senere i interviewet, at han er indforstået med, at han må flytte til et andet land, når han på et tidspunkt vil søge et professorat.

De næste to intervieweksempler omhandler Toms privatliv. Efter et par år med et barn i en børnehave, hvor kommunikationen foregik på dansk, besluttede Tom og hans kone at vælge en engelsksproget skole til deres søn, da da så bedre kunne følge med i sønnens skolegang:

Eksempel 6.

1. TOM: ((the communication in børnehave)) was all in Danish
2. ((...)) yeah yeah which is actually one reason why we chose this (.)
3. English↗ [track]
4. INT: [m-hm↗]
5. TOM: so that (.) we could be more engaged
6. in the school and know what was going on
7. INT: mhm
8. TOM: and engaged with teachers and (.) and all this kind of stuff

Det er veletableret i forskningen i såvel Danmark (Ag, 2016; Øhrstrøm, 2010) som i udlandet (Lanza, 2012; Norton, 2000; Pavlenko, 2002), at adgang til det lokale sprog har stor betydning for migranternes velvære og integration i samfundet. Det bekræfter ovenstående eksempel også, men vores pointe er alligevel en anden. Det er nemlig væsentligt, at det bevidste fravalg af dansk gør det nemmere for forældrene at engagere sig i skolen. Fravalget af dansk kan samtidigt ses som et tilvalg af en parallel engelsksproget tilværelse, hvor man som ny i Danmark vælger at gå uden om majoritetssproget ved at finde en skole og et arbejde, hvor dansk (i hvert fald på overfladen) ikke er påkrævet.

Som en forklaring på tilvalget af engelsk og fravalget af dansk opstiller Tom endnu et regnestykke, hvor han i lighed med Eksempel 6 argumenterer for, at danskkompetencer i en flersproglig kontekst giver større personlig sikkerhed. Han mener, at hvis alt andet står lige,

vil forældre vælge en familie, der taler dansk frem for en familie, der ikke taler dansk, når de sender deres barn ud til en legeaftale:

#### Eksempel 7.

1. TOM: you know if there's a choice between two peo[ple]
2. INT: [mhm]
3. and they're gonna send their son on a play date
4. to (.) two households one they don't speak any Danish (.)
5. INT: haha
6. TOM: the other they do
7. INT: mm
8. TOM: where are they gonna go<sup>7</sup>
9. they're gonna go with the one that do
10. because they know that their son is gonna be fine
11. if he has a problem and-
12. INT: okay

Dansk bliver i Eksempel 7 tillagt personlig tryghed. Med sit retoriske spørgsmål i l. 8 konstruerer Tom det som en selvfølge, at en dansk familie vil vælge en anden dansktalende familie frem for en ikke-dansktalende. Implicit i hans argument ligger det, at i de tilfælde, hvor der kunne opstå et problem, som familien skal handle på, vil kendskab til dansk være afgørende. Ideologien om, at dansk har den ubetinget største samfundsværdi som det nationale sprog i Danmark, og at alle andre sprog (engelsk inklusive) bliver underlagt dansk, reproduceres også her.

De fire uddrag fra interviewet med Tom har vist, hvordan ideologien om dansk som det vigtigste sprog i Danmark naturaliseres såvel i en arbejds kontekst som i en familie kontekst, samtidig med at ideologien om engelsk som et tilstrækkeligt alternativ til dansk i Danmark også fastholdes. Fokuset på engelsk kan muligvis også forklares med brugen af parallelsproglighedsbegrebet på danske universiteter. Selv om en parallelsproglig sprogpolitik i princippet legitimerer brugen af såvel dansk som engelsk på universiteterne og mange andre arbejdspladser i Danmark, er parallelsproglighedsbegrebet med til at fastholde ideologien om, at dansk ikke er vigtigt ved at give internationale forskere og højtuddannede medarbejdere ved internationale virksomheder mulighed for at vælge engelsk frem for dansk (i hvert fald på papiret). Men hvor Tom i begyndelsen af interviewet fortæller, at dansk ingen betydning har for hans arbejde, begynder han i løbet af interaktionen at give udtryk for, at dansk spiller en større rolle, end han før havde tænkt over – engelsk er simpelthen ikke tilstrækkeligt i alle situationer. Behovet for dansk rammer på et tidspunkt, og de manglende

sprogkompetencer i dansk viser sig at være en stor begrænsning, ikke alene i forhold til at have en familie i Danmark, men også i forhold til en akademisk karriere. Denne erkendelse kan tage tid, fordi mange højtuddannede udlændinge eksplicit får at vide, at dansk ikke er indsatsen værd. Vi ser dog her, at behovet for dansksproglige kompetencer kommer snigende ind som et skjult glasloft. Vi kan ikke sige, om de manglende sproglige kompetencer reelt gør det sværere at opnå et professorat i Danmark, men vi kan se, at de udenlandske medarbejdere orienterer sig mod en ideologi, hvor dansk rangerer højere end engelsk, og planlægger deres karriere derefter (også beskrevet hos forskere i den private sektor i Lønsmann, 2011)<sup>iv</sup>. Ydermere viser en nyere undersøgelse blandt udenlandske ansatte på danske universiteter, at kun 42 pct. er enige i udsagnet om, at de har lige så gode muligheder som danskere for en fastansættelse (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, 2018).

Som vi tidligere var inde på, viser Gearing og Roger (2018) i en koreansk kontekst, at når højtuddannede internationale medarbejdere ikke har brug for lokalsproget på arbejde og ligefrem frarådes at bruge det, kan det føre til, at de oplever sig selv som uden for samfundet i en engelsktalende puppe. Ligeledes kan vi sige, at medarbejdere som Tom er en del af et parallelsamfund og en akademisk puppe, når de bor i Danmark, men arbejder på en primært engelsksproget arbejdsplads, sender deres børn i en engelsksproget skole og har en engelsksproget omgangskreds. I den koreanske undersøgelse spillede det en rolle, at deltagerne blev set som højstatusudlændinge, der havde de rette (engelsk)sproglige kompetencer. En lignende tendens kan ses i større danske virksomheder, hvor udlændinge aktivt rekrutteres for at bidrage til en internationaliseringsproces (Lønsmann & Mortensen, 2018), men hvor det ikke er problemfrit at få dem inkluderet på arbejdspladsen (Lønsmann, 2017a).

Den akademiske verden er altså underlagt to modstridende ideologier, som handler om, at engelsk opfattes som sproget i den akademiske verden, mens dansk opfattes som sproget i Danmark (Kraft & Lønsmann 2018). Hvis forskere (danske såvel som udenlandske) blot efterlever den ene side af ideologien, vil det have konsekvenser for deres karriere.

Konsekvenserne er dog større for de udenlandske forskere, fordi fraværet af danskkompetencer både kan føre til social isolation i en engelsktalende puppe og rammer som et glasloft i deres karriere. Det kan i værste fald medvirke til, at forskerne vælger at forlade Danmark for at forfølge en karriere et andet sted i verden. Den engelsktalende puppe er altså den samme ghettoiseringsproces, som vi ser hos andre migrantgrupper. Forskellen er

dog, at de engelsktalende forskere ikke anses som et problem for det danske samfund, hvorimod flygtninges 'parallelle eksistens' angribes som forkert og ugavnlig ud fra flertalssamfundets normer (fx Socialministeriet 2010).

## 7 Konklusion

I denne artikel har vi gennemgået og diskuteret sprogideologier og sproglæring for to migrantgrupper i Danmark: flygtninge og udenlandske forskere. De to grupper er interessante, fordi de både minder om hinanden – de er migranter, som ikke taler lokalsproget, og som skal realisere sig selv i en ny arbejdskontekst og en ny social kontekst – og samtidigt adskiller sig fra hinanden på en række parametre. Vi kan først og fremmest konkludere, at der er forskellige forventninger til sprog, arbejde og integration for de to typer af migranter. For flygtninge er integration et krav, og dansk er midlet, hvormed integration opnås. Tilegnelsen af dansk bliver derfor et mål i sig selv, som de med alle midler tilskyndes til at nå. De er underlagt både ideologien om 'sprog *for* arbejde' (dansk som adgang til et arbejde) og 'sprog *på* arbejde' (dansk læres bedst ved at have et arbejde) samt en ideologi om sproglig assimilation som vejen til samfundsmæssig integration. For højtuddannede internationale medarbejdere er samfundsmæssig integration end ikke på dagsordenen, og dansk er en mulighed, som de ofte tilskyndes til at fravælge. Her er det i første omgang primært ideologier om 'engelsk som lingua franca i den akademiske verden' og parallelsprogstankegangen, der gør sig gældende.

Vi ser altså store forskelle i, hvordan behovet for lokalsproget konstrueres hos og for henholdsvis flygtninge og højtuddannede internationale medarbejdere. Og vi kan se, at konstruktionen af henholdsvis flygtninge og arbejdstagere som to forskellige grupper ikke bare italesættes diskursivt gennem forskellige sprogideologier, men også institutionaliseres i lovgivningen. Yeung (2016) påpeger i sit studie af sprog og integration blandt migranter og expats i Schweiz det paradoksale i, at dem der faktisk gør noget for at integrere sig, for eksempel ved at følge sprogkurser, også er dem, der bliver udsat for størst bevågenhed i forhold til deres integration. Dette er også tilfældet i vores studie. Hvor flygtninges sprogkompetencer meget tydeligt sættes i forbindelse med samfundsmæssigt engagement og integration, og hvor fraværet af danskkundskaber sidestilles med parallelsamfund og ghettoisering, er det samme sjældent gældende for højtuddannede internationale medarbejdere. Vores analyse viser imidlertid, at fravalget af dansk på arbejde og privat er

alligevel med til at skabe en paralleleksistens, som minder om den, nogle flygtninge bliver beskyldt for at leve i.

Vores anden centrale pointe er, at sprogideologier påvirker såvel de institutionelle og lovmæssige rammer som migranternes personlige og professionelle tilværelse. Ideologien 'i Danmark taler man dansk' viser sig i første omgang at være definerende for flygtninges modtagelse i Danmark. Derefter udmønter den sig i krav om tilegnelse af danskkundskaber, både som 'nøglen' til arbejdsmarkedet og som adgangsbilletten til at blive en del af det danske samfund. Mange flygtninge abonnerer selv på ideologien om, at man i Danmark taler dansk (og kun dansk). De gør, hvad de kan, for at indrette sig efter den ideologi, for eksempel ved at deltage i danskundervisning og sprogpraktikker. Paradoksalt nok er det ikke en ideologi, som mange udenlandske forskere lever efter, i hvert fald ikke i starten af deres ophold. Til gengæld opdager de hen ad vejen, at den eksisterer, og at den har konsekvenser for såvel deres karriere som deres privatliv. Her er der også forskelle i, hvordan adgangen til arbejdsmarkedet ser ud for de to grupper. Mens flygtninge som udgangspunkt har svært ved at komme i betragtning til et job uden danskkompetencer (også selv om de er højtuddannede), har forskere noget lettere adgang til et arbejde i Danmark, så længe de behersker engelsk. Det er dog ikke ensbetydende med, at forskerne efterfølgende har gode muligheder for karriereprogression. Behovet for dansk rammer således både forskere og flygtninge, men det indtræffer på forskellige tidspunkter i deres karriere.

Vores tredje vigtige pointe, der også gør sig gældende for begge grupper, er, at den sproglige kompleksitet i Danmark bliver udvisket på grund af sprogideologier som 'dansk er nøglen til arbejdsmarkedet' og 'engelsk er sproget i den akademiske verden'. Disse ideologier bidrager til, at flygtningenes og visse arbejdspladseres flersproglige resurser ignoreres i det ensidige fokus på tilegnelsen af dansk, ligesom den sproglige mangfoldighed blandt højtuddannede internationale medarbejdere typisk overses, når der fokuseres på dem som 'engelsktalende'. Problemet med den fremstilling er, at mange – både flygtninge og højtuddannede internationale medarbejdere – kommer med flersproglige resurser i bagagen, men samtidigt er det langt fra alle internationale arbejdstagere, der taler 'godt' engelsk. Når engelsk italesættes som 'internationaliseringens' og 'den akademiske verdens sprog', fjernes fokus igen ikke bare fra flersprogethed, men også fra den potentielle ulighed, som forventningen til engelsk i den akademiske verden medfører.

Overordnet viser vores undersøgelse, at sprogideologier påvirker migranternes tilgang til arbejdsmarkedet, og de indretter deres liv efter disse ideologier – hvad enten det er at lære dansk eller ikke at lære dansk. Dansk kan være en nøgle til arbejdsmarkedet, og som vi har vist, er dansk et vigtigt sprog på mange arbejdspladser. På den måde kan flygtninges begrænsede danskkompetencer være en barriere, der skal overvindes for at få adgang til arbejdsmarkedet, men det er ikke den eneste barriere. Den rette erfaring, uddannelse, tekniske kunnen og kulturelle forståelse (Kirilova, 2017; 2019) spiller også en vigtig rolle. For udenlandske forskere er situationen ligeledes kompleks. Selv om engelsk i første omgang kan være vigtigt for at kunne begå sig på en akademisk arbejdsplads, er engelsk ikke tilstrækkeligt i det lange løb. Det er altså kombinationen af sproglige færdigheder på dansk og engelsk, der kan åbne døre og føre de udenlandske forskere videre i karrieren.

## 8 Transskriptionsnøgle

(.)	pause under 0,5 sekunder
(4.0)	pause på 4 sekunder
[hallo]	overlap
<u>hallo</u>	empfase
ha:llo	vokalforlængelse
hallo↗	opadgående intonation
xxx	uforståeligt ord/frase
((...))	få sekunders udeladt passage
((forklaring))	forklaring i forbindelse med udeladt eller forkortet passage

## 9 Referencer

- Ag, A. (2016). Rights and wrongs – authority in family interactions. I L. M. Madsen, S. M. Karrebæk, & J. S. Møller (Red.), *Everyday languaging: Collaborative research on the language use of children and youth* (s. 95-120). New York: De Gruyter.
- Ahmad, F. & Widén, G. (2015). Language clustering and knowledge sharing in multilingual organizations: A social perspective on language. *Journal of Information Science*, 41(4), 430-443. [doi.org/10.1177/01655515155581280](https://doi.org/10.1177/01655515155581280).
- Allan, K. (2013). Skilling the self: The communicability of immigrants as flexible labour. I A. Duchêne, M. Moyer & C. Roberts (Red.) *Language, migration and social inequalities: A critical sociolinguistic perspective on institutions and work* (s. 56-78). Bristol: Multilingual Matters.



- Angouri, J. & Miglbauer, M. (2014). 'And then we summarise in English for the others': The lived experience of the multilingual workplace. *Multilingua*, 33(1-2), 147-172. doi.org/10.1515/multi-2014-0007.
- Bramm, E. & Kirilova, M. (2018). 'Du skal bare sætte hende i gang, du skal ikke gå og passe hende' – om sprog i praktikforløb for flygtninge og indvandrere. *Sprogforum*, 66, 85-94.
- Bramm, E. (2020). "Snakker nej dansk Bilka, kun arbejde" – et etnografisk studie af tre flygtninges praktikforløb i Bilka. Københavnerstudier i tosprogethed. København: Københavns Universitet.
- Briggs, C. (1986). Learning how to ask: A sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research. No. 1. Cambridge University Press
- Bauman, R. & Briggs, C. (2003). *Voices of modernity: Language ideologies and the politics of inequality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clyne, M. (2008). The monolingual mindset as an impediment to the development of plurilingual potential in Australia. *Sociolinguistic Studies*, 2(3), 347-366.
- Creese, G. & Kambere, E. N. (2003). What colour is your English? *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 40(5), 565-573. doi.org/10.1111/j.1755-618X.2003.tb00005.x.
- Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd. (2018) Web-interviews among international researchers employed at Danish universities, <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/rad-og-udvalg/danmarks-forsknings-og-innovationspolitiske-rad/aktuelt/publikationer/artikler/bilag-5-norstat-2018-web-interviews-among-international-researchers-employed-at-danish-universities.pdf> (senest tilgået 16. marts 2020).
- Dansk Statistik. 2019. Indvandrere i Danmark. <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29446&sid=indv2019> (senest tilgået 16. marts 2020).
- Davies, A. (2003). *The native speaker: Myth and reality*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Del Percio, A. (2018). Engineering commodifiable workers: language, migration and the governmentality of the self. *Language Policy*, 17(2), 239-259.
- Dijkstra, B. (2017). *Communication strategies while working abroad: Polish truck drivers in the Netherlands*. MA thesis, University of Groningen.
- Flubacher, M-C., Duchêne, A., & Coray, R. (2018). *Language investment and employability*. Cham: Palgrave Macmillan.

- Frederiksen, Karen-Margrete. 2013. At finde sin stemme på dansk. *Sprogforum* 19(57), 31-37.
- Gaibrois, C. (2018). 'It crosses all the boundaries': hybrid language use as empowering resource. *European Journal of International Management*, 12(1-2), 82-110, doi.org/10.1504/EJIM.2018.089045.
- Gearing, N. & Roger, P. (2018). 'I'm never going to be part of it': Identity, investment and learning Korean. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 39(2), 155-168. doi.org/10.1080/01434632.2017.1323909.
- Güttler, H. (2020). Uddannelsesforbundet kæmper for at fjerne deltagerbetaling tidligere. <https://www.uddannelsesforbundet.dk/nyheder/2020/marts/uddannelsesforbundet-kaemper-for-at-fjerne-deltagerbetaling-tidligere/> (senest tilgået 6. marts 2020).
- Harder, P. (2009). Parallel language use: A case for active social construction. I P. Harder (Red.), *Angles on the English-speaking World* (s. 109-128). København: Museum Tusulanum.
- Henriksen, B., Holmen, A. & Kling, J. (2018). *English medium instruction in multilingual and multicultural universities: Academics' voices from the Northern European context*. New York: Routledge. doi.org/10.4324/9780429456077.
- Holmen, A. (2016). Parallel language strategy. I S. May & N. van Deusen-Scholl (Red.), *Encyclopedia of language and education: Second and foreign language education* (s. 1-11). Springer: Switzerland
- Hultgren, A. K. (2014). Parallelsproglighed på danske universiteter. En statusrapport 2013. I F. Gregersen (Red.), *Hvor parallelt. Om parallelspråkighed på Nordens universitet*. TemaNord 2014 (s. 117-196). København: Nordisk Ministerråd.
- Irvine, J. T. & Gal, S. (2000). Language ideology and linguistic differentiation. I P. V. Kroskirty (Red.), *Regimes of language: Ideologies, politics, and identities* (s. 35-83). Oxford: James Currey.
- Juhász, D. (2013). Re-routing in Europe: The key to successful communication as a truck driver with limited language competence. *Working Papers in Language Pedagogy*, 7, 100-114.
- Jürna, M. (2014). Linguistic realities at the University of Copenhagen. I A. K. Hultgren, F. Gregersen & J. Thøgersen (Red.), *English in Nordic universities: Ideologies and practices* (s. 225-249). Amsterdam: John Benjamins.

- Kingsley, L. (2013). Language choice in multilingual encounters in transnational workplaces. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 34(6), 533-548. doi.org/10.1080/01434632.2013.807271.
- Kirilova, M. (2014). Det kan være svært – om sprog og kultur i andetsprogsdanske ansættelsessamtaler. *Nordand: Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 19(1), 9-36.
- Kirilova, M. (2017). 'Oh it's a DANISH boyfriend you've got' – co-membership and cultural fluency in job interviews with minority background applicants in Denmark. I J. Angouri, M. Marra & J. Holmes (Red.), *Negotiating boundaries at work: Talking and transitions* (s. 29-49). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Kirilova, M. & Angouri, J. (2018). You are now one of us – negotiating 'fitting in' in the workplace. I A. Creese & A. Blackledge (Red.), *Routledge Handbook of Language and Superdiversity: an Interdisciplinary Perspective* (s. 345-360). London & New York: Routledge.
- Kuteeva, M. (2014). The parallel language use of Swedish and English: the question of 'nativeness' in university policies and practices. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 35(4), 332-344. doi.org/10.1080/01434632.2013.874432.
- Kohl, M. (2017). Hello and welcome: V-politiker vil gøre kommune to-sproget. *Ekstra Bladet* 14. oktober 2017. <https://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/hello-and-welcome-v-politiker-vil-goere-kommune-to-sproget/6868758> (senest tilgået 6. marts 2020).
- Kraft, K. (2017). *Constructing migrant workers: Multilingualism and communication in the transnational construction site*. Ph.d.-afhandling. Universitetet i Oslo.
- Kraft, K. & Lønsmann, D. (2018). A language ideological landscape: The complex map in international companies in Denmark. I T. Sherman & J. Nekvapil (Red.), *English in business and commerce: Interactions and policies* (s. 46-72). Berlin, Boston: Mouton de Gruyter.
- Krarup, S. (2015). Om at tale dansk i Danmark. *Berlingske Tidende* 26. januar 2015.
- Kroskrity, P. V. (2000). *Regimes of language: Ideologies, politics, and identities*. Oxford: James Currey.
- Kuśmierczyk, E. (2018). 'Constructing a 'mission statement' – A multimodal perspective on believable identity construction in a job interview. I J. Angouri, M. Marra & J. Holmes (Red.), *Negotiating boundaries at work: Talking and transitions* (s. 50-65). Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Lanza, E. (2012). Empowering a migrant identity: Agency in narratives of a work experience in Norway. *Sociolinguistic Studies*, 6(2), 285-307. Særnummer Agency and Power in Multilingual Practices. doi.org/10.1558/sols.v6i2.285.
- Lønsmann, D. (2014). Linguistic diversity in the international workplace: Language ideologies and processes of exclusion. *Multilingua* 33(1/2), 89-116. doi.org/10.1515/multi-2014-0005
- Lønsmann, D. (2015). Language ideologies in a Danish company with English as a corporate language: 'It has to be English'. *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 36(4), 339-356, doi.org/10.1080/01434632.2014.921187.
- Lønsmann, D. (2017a). A catalyst for change: Language socialization and norm negotiation in a transient multilingual workplace. *Journal of Linguistic Anthropology*, 27(3), 326–343. Særnummer Transience: Emerging norms of language use. doi.org/10.1111/jola.12162
- Lønsmann, D. (2017b). Embrace it or resist it? Employees' reception of corporate language policies. *International Journal of Cross Cultural Management* 17(1), 101 - 123. Særnummer Language in Global Management and Business. doi.org/10.1177/1470595817694658
- Lønsmann, D. & Kraft, K. (2018). Language policy and practice in multilingual production workplaces. *Multilingua* 37(4), 403-427. [Special issue Professional Discourse in Multilingual Settings: Policies and Practices]. doi.org/10.1515/multi-2017-0088.
- Lønsmann, D. & Mortensen, J. (2018). Why this language policy now? A critical examination of the implementation of an English-only language policy in a Danish consultancy company. *Language in Society*, 47(3), 435-456, doi.org/10.1017/S0047404518000398.
- Marschan-Piekkari, R., Welch, D. & Welch, L. (1999). In the shadow: The impact of language on structure, power and communication in the multinational. *International Business Review*, 8(4), 421-440. doi.org/10.1016/S0969-5931(99)00015-3.
- Mortensen, J. & Haberland, H. (2012). English – the new Latin of academia? *International Sociology of Language*, 216, 175-197. doi.org/10.1515/ijsl-2012-0045.
- Muth, S. & Del Percio, A. (2018). Policing for commodification: Turning communicative resources into commodities. *Language Policy*, 17(2), 129-135. doi.org/10.1007/s10993-017-9441-7.

- Negretti, R. & Garcia-Yeste, M. (2015). 'Lunch keeps people apart': The role of English for social interaction in a multilingual academic workplace. *Multilingua*, 34(1), 93-118. [doi.org/10.1515/multi-2014-1038](https://doi.org/10.1515/multi-2014-1038).
- Nekvapil, J. & Sherman, T. (2013). Language ideologies and linguistic practices: The case of multinational companies in Central Europe. I E. Barát, P. Studer & J. Nekvapil (Red.), *Ideological conceptualizations of language: Discourses of linguistic diversity* (s. 85-117). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Ortega, L. (2019). SLA and the study of equitable multilingualism. *The Modern Language Journal*, 103, 23-38.
- Pedersen, M.S. (2016). 'Sprog på og til arbejdspladsen', *Fokus*, nr. 66, 19-22.
- Piller, I. & Lising, L. (2014). Language, employment, and settlement: Temporary meat workers in Australia. *Multilingua*, 33(1-2), 35-59, [doi.org/10.1515/multi-2014-0003](https://doi.org/10.1515/multi-2014-0003).
- Ritzau, U., Kirilova, M. & Jørgensen, J.N. (2009). Danish as a second language: Attitudes, accents, and variation. I T. Kristiansen & M. Maegaard (Red.) *Language attitudes, standardization and language change* (s. 255-271). Oslo: Novus.
- Roberts, C. (2013). The gatekeeping of Babel: Job interviews and the linguistic penalty. I A. Duchêne, M. Moyer & C. Roberts (Red.) *Language, migration and social inequalities: A critical sociolinguistic perspective on institutions and work* (s. 81-94). Bristol: Multilingual Matters.
- Roberts, C. & Campbell, S. (2006). *Talk on Trial: Job interviews, language and ethnicity*. Sheffield: Department of Work and Pensions Research.
- Salö, L. (2015). The linguistic sense of placement: Habitus and the entextualization of translingual practices in Swedish academia. *Journal of Sociolinguistics*, 19(4), 511-534. [doi.org/10.1111/josl.12147](https://doi.org/10.1111/josl.12147).
- Sanden, G. R. & Lønsmann, D. (2018). Discretionary power on the front-line: A bottom-up perspective on corporate language management. *European Journal of International Management*, 12(1-2), 111-137. Særnummer Working across language boundaries: New perspectives on language-sensitive international management research. [doi.org/10.1504/EJIM.2018.089042](https://doi.org/10.1504/EJIM.2018.089042).
- Sandwall, K. (2013). *Att hantera praktiken—om sfi-studerandes möjligheter till interaktion och lärande på praktikplatser*. Ph.d.-afhandling. Göteborgs Universitet.
- Sandwall, K. (2010). I learn more at school: A critical perspective on workplace-related second language learning in and out of school. *Tesol Quarterly*, 44(3), 542-574.

- Silverstein, M. (1979). Language structure and linguistic ideology. I P.R. Clyne, W. F. Hanks & C.L. Hofbauer (Red.), *The Elements: A Parasession on Linguistic Units and Levels* (s. 193-247). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Ståhle, B. (2011). En forskerstab i vækst: Forskerpersonale og forskerrekruttering på danske universiteter 2007-2009. København: UNI•C Statistik & Analyse.
- Socialministeriet (2010). Ghettoen tilbage til samfundet. Et opgør med parallelsamfund i Danmark. ISBN trykt publikation 978-87-92480-86-6, ISBN elektronisk publikation 978-87-92480-87-3.
- Söderlundh, H. (2013). Language choice and linguistic variation in classes nominally taught in English. I H. Haberland, D. Lønsmann & B. Preisler (Red.), *Language alternation, language choice and language encounter in international tertiary education* (s. 85-102). Springer: Dordrecht.
- Sørensen, M. S. & Holmen, A. (2004). *At blive en del af en arbejdsplads – om sprog og læring i praksis*. København: Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Strømmer, M. (2016). Affordances and constraints: Second language learning in cleaning. *Multilingua*, 35(6), 697-721. doi.org/10.1515/multi-2014-0113.
- Suni, M. (2017). Working and learning in a new niche: Ecological interpretations of work-related migration. I J. Angouri, M. Marra & J. Holmes (Red.), *Negotiating Boundaries at Work: Talking and Transitions* (s. 197-215). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Tange, H. & Luring, J. (2009). Language management and social interaction within the multilingual workplace. *Journal of Communication Management*, 13(3), 218-232, doi.org/10.1108/13632540910976671.
- Thomsen, M. H. & Moes, M. (2002). *Kompetencer mellem kulturalisering og mangfoldighed. Om brugen og bedømmelsen af etniske minoriteters kompetencer og ressourcer på det danske arbejdsmarked*. Akademiet for Migrations Studier, AMID Working Paper Series 9.
- Thøgersen, J., & Hultgren, A. K. (2014). Englishization of Nordic universities: Policy and practice – A disconnect: The Case of English in Nordic Universities. *Language Problems and Language Planning*, 38(3), 247-264. doi.org/10.1075/lplp.38.3.02hul.

- Tranekjær, L. (2009). Gatekeeping at work: the establishment, negotiation and assessment of nationality, language and religion in internship interviews. Ph.d.-afhandling. Roskilde Universitetcenter.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2016). Erklæring om integration og aktivt medborgerskab i det danske samfund.  
<http://uim.dk/arbejdsomrader/Integration/kontrakt-og-opholds-og-selvforsorgelseserklæring> (senest tilgået 20. september 2019).
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2018). Lov om ændring af lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. LOV nr. 744 af 08/06/2018.
- Vigouroux, C. (2013). Informal Economy and Language Practice in the Context of Migrations. I A. Duchêne, M. Moyer & C. Roberts (Red.), *Language, Migration and Social Inequalities: A Critical Sociolinguistic Perspective on Institutions and Work* (s. 225-247). Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters.
- Woolard, K. A. & Schieffelin, B.B. (1994). Language ideology. *Annual review of anthropology*, 23(1), 55-82, [doi.org/10.1146/annurev.an.23.100194.000415](https://doi.org/10.1146/annurev.an.23.100194.000415).
- Yeung, S. (2016). From cultural distance to skills deficits: "Expatriates," "Migrants" and Swiss integration policy. *Multilingua*, 35(6), 723-746. [doi.org/10.1515/multi-2015-0074](https://doi.org/10.1515/multi-2015-0074).
- Øhrstrøm, C. (2010). *I was less scared to bungee jump than to speak this language – En kvalitativ undersøgelse af voksne indlæreres motivation for at lære dansk*. Københavnerstudier i tosprogethed, 52. København: Københavns Universitet.
- Øhrstrøm, C. (2016). *L2 listening at work: A qualitative study of international employees' experiences with understanding Danish as a second language*. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Østerby, O. (2018). Ghetto-plan. I Danmark taler vi dansk. *Dagbladet Holstebro*. 5. marts 2018.

---

<sup>i</sup> Indførelsen af brugerbetaling førte til, at antallet af selvforsørgende kursister faldt med 66 pct. på landsplan (Güttler, 2020). Den socialdemokratiske regering, der kom til magten i 2019, har med virkning fra 1. juli 2020 ophævet reglen om brugerbetaling for udenlandske arbejdstagere og studerende.

<sup>ii</sup> Arbejdet på artiklens første case er støttet af Danmarks Frie Forskningsfond, Kunst og Kultur ved bevilling nr. 6107-00351, "Transient Multilingual Communities and the Formation of Social and Linguistic Norms" (2016-2019). Arbejdet på artiklens anden case blev udført som en del af en undersøgelse foretaget på Center for

---

Internatinalisering og Parallelsproglighed (CIP). Vi vil gerne takke Janus Mortensen, Spencer Hazel, Katherine Kappa og Kamilla Kraft for samarbejde og inspirerende diskussioner og yderligere Anne Holmen og de to bedømmere for gode kommentarer til de tidligere versioner af artiklen.

<sup>iii</sup> Den tolkede del af samtalen er udeladt i eksemplet.

<sup>iv</sup> En nyere undersøgelse blandt udenlandske ansatte på danske universiteter viser, at kun 42 pct. er enige i udsagnet om, at de har lige så gode muligheder som danskere for en fastansættelse (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, 2018).